

Trends

Europa

10 nieuwe landen komen erbij in 2004!

De aansluiting van 10 nieuwe Midden-Europese landen bij de EU zal niet zonder offers en angst aan beide zijden gebeuren. Te meer omdat de datum van de uitbreiding gekend is (2004) en alles nog moet worden gedaan.

Na de euro, de uitbreiding! Tegen 2004 zouden immers tien landen, waarvan acht uit het voormalige 'Oostblok' (Polen, Hongarije, Republiek Tsjechië, Slowakije, Slovenië, Estland, Litouwen, Letland) en twee eilanden uit het Middellandse-Zeegebied (Cyprus en Malta), zich samen moeten aansluiten bij de Europese Unie. Morgen dus. Het is een echte revolutie, als je bedenkt dat de Europese gemeenschap na haar oprichting nog maar negen leden heeft verwelkomd. En dan nog "in vier golven", zoals Michel Soudais, auteur van een studie hierover, opmerkt: "het Verenigd Koninkrijk, Denemarken en Ierland in 1973; Griekenland in

1981; Spanje en Portugal in 1986; Oostenrijk, Finland en Zweden in 1995. Het vormen stuk voor stuk landen waarvan de economische situatie, zelfs vóór hun aansluiting, helemaal niet te vergelijken was met die van de ex-communistische landen die vandaag de dag aan de deur van Europa kloppen". Met die big bang, de grootste uitbreidingsoperatie uit haar geschiedenis, gaat Europa van gezicht veranderen: van de ene dag op de andere zal Europa 100 miljoen nieuwe leden tellen, wat zoveel is als 10 keer Portugal! En een derde meer oppervlakte. Om maar één voorbeeld te noemen, schrijft G. Grallet, reporter bij l'Express, "Polen alleen vertegenwoordigt zowat 40% van de nieuwkomers. Is de Unie bereid om dat land te integreren, waar het gemiddelde loon maar een derde van het loon van een Belg bedraagt en waar de totale lengte van de autosnelwegen niet meer dan 150 kilometer bedraagt? Zelfs de grootste Europafans onder de deskundigen stellen zich vragen". Als we die specialisten mogen geloven, zal het inderdaad zeventig jaar duren

vooreer Polen het niveau van de West-Europese landen haalt. Waarom? Omdat een Pool vandaag de dag twee keer minder rijkdom produceert dan een Portugees bij de aansluiting van zijn land in 1986.

Wederzijdse angst

Laten we ons dus geen illusies maken: die uitbreiding zal niet zonder angst aan beide zijden gebeuren. In de lidstaten van de Unie heeft de bevolking schrik voor

de mogelijke negatieve gevolgen van de uitbreiding: immigratie zonder controle, dumping, criminaliteit, oneerlijke concurrentie, ... In de kandidaat-lidstaten maakt men zich daarentegen eerder ongerust over de sociale en economische veranderingen die het lidmaatschap met zich meebrengt en die op korte termijn zouden kunnen leiden tot een daling van de levenskwaliteit van de inwoners. Als we sommige studies mogen geloven, is een van de moeilijkheden van de uitbreiding, de volgende: "De Europese Unie heeft te maken met landen die meestal geen democratieën waren vóór 1945 en 44 jaar communistisch totalitarisme achter de rug hebben. De erfenis van het communistische tijdperk is dubbel. Die antidemocratische, autoritaire of totalitaire regimes – volgens de categorieën die je op hen wil toepassen – hadden geweld ingevoerd als bevoorrecht middel om politieke en sociale conflicten op te lossen. De permanente bewaking van het sociale corpus plaatste de militaire

en politieorganen in het hart van een politiek systeem waar repressie een fundamentele rol speelde in de machtsverwerving of -handhaving van leiders". Bovendien weegt die erfenis tegenwoordig nog door in Midden- en Oost-Europa, meer bepaald omdat de rekeningen van het verleden niet overal en volledig zijn vereffend. Een aantal communistische politieke leiders heeft zich tot de democratische waarden bekeerd, maar hun geloof in de democratische waarden is niet altijd even groot. Het spreekt voor zich dat het aanleren van de democratische mechanismen zich niet beperkt tot het houden van verkiezingen: "het houdt eveneens in dat haar waarden worden begrepen".

Zwijgende media

Maar het grote drama van de uitbreiding van de EU is de weinige ruimte die er in de media aan dit fenomeen wordt toegekend. Het onderwerp is natuurlijk niet eenvoudig en het onderhandelingsproces kan ingewikkeld voorkomen.

Maar is dat een reden om het probleem niet aan te kaarten?

Volgens de Franse analist Laurent Rucker, die in de materie gespecialiseerd is, "doen de regeringen zo goed als geen inspanningen om de publieke opinie te informeren. Misschien omdat er in verschillende (Europese) landen verkiezingen in het vooruitzicht zijn. Maar de uitbreiding zorgt voor problemen die vaak gevoelig liggen, zodat bij verkiezingen een prijs kan worden betaald. De politieke leiders informeren hun publieke opinie niet altijd graag, wat de

weg vrijmaakt voor manipulaties en demagogie". Resultaat: de publieke opinie weet zo goed als niets over de uitbreiding van de Europese Unie naar de landen van Centraal- en Oost-Europa. Weinig mensen weten wat de uitbreiding inhoudt. Over welke landen gaat het? Wanneer en hoe is het proces begonnen? Wanneer kan het eindigen? Wat er echt op het spel staat, blijft onbekend, net zoals de mogelijke gevolgen.

Vaak wordt naar voren geschoven dat de uitbreiding bijvoorbeeld veel angst opwekt voor wat de landbouw betreft. Meer bepaald zou de Poolse landbouw een dreiging voor de landbouw van Frankrijk vormen, een land waar die sector zeer belangrijk is. Maar ook in dat verband zegt Laurent Rucker "wanneer je kijkt naar de geschiedenis van de opeenvolgende uitbreidingen van de Europese Unie, stel je nochtans vast dat het niet de grootste producenten van Europa zijn die geleden hebben onder de concurrentie van de nieuwe leden – zoals Spanje of Griekenland – maar dat het veel meer ging om nieuwe markten voor hun producties. In zijn geheel heeft het de Franse landbouw niet getroffen. Bovendien weet iedereen dat de Franse landbouwers veel voordeel halen uit de gemeenschappelijke landbouwmarkt. Zonder het gemeenschappelijke landbouwbeleid waren hun moeilijkheden nog veel groter. Om duidelijk te maken wat er in de landbouw op het spel staat, volstaat het te luisteren naar de woorden van Henryka Bochniarz, leider van de Poolse werkgeversconfederatie of naar de gespierde taal van de bazin van het cosmeticabedrijf Nicom. "De grootste schrik die Europa me inboezemt, is niet de verhoogde concurrentie. Wel dat we ons gaan moeten onderwerpen aan jullie sociale beleid van rijke landen met 35 à 39 werkuren per week, terwijl we ons land moeten opbouwen".

Poolse boeren woedend

In het kader van een diepgaand onderzoek over de problemen die het EU-lidmaatschap voor Polen oplevert, stelt Guillaume Grallet vragen bij de landbouwhulp waarvan men de bedragen maar niet kan vastleggen: “hoe kan dit land, waarvan een op de vijf inwoners van de landbouw leeft - terwijl de landbouw slechts voor een tiende bijdraagt in de nationale productie - op kleinschalige boerderijen, overleven in de Europese landbouwmarkt? Wie een eeuw in de tijd wil terugkeren, hoeft maar eens halt te houden aan de grens met Litouwen. Voor Georg, 70 jaar waarvan 50 jaar achter paard en kar, betekent de komst van Europa vooral meer concurrentie. En dus, om een rendement te halen dat vergelijkbaar is met de Belgische, Franse of Duitse boeren, de noodzaak kunstmatige meststoffen te gebruiken op zijn graanveld van 5 hectare, waarvoor totnogtoe de mesthoop van zijn buur volstond. Maar hoe gaat hij dat doen, als hij nog geen nieuwe kar kan kopen?” De Polen hopen subsidies te krijgen. Maar hoeveel? De Unie stelt voor om vanaf volgend jaar een progressieve hulp van 25% toe te kennen van wat een landbouwer van een lidstaat ontvangt, en dat tijdens een overgangperiode van tien jaar. Maar een dergelijke termijn is voor de Poolse boeren te lang, die dezelfde hulp eisen als die voor de West-Europese landbouwers! Voor het ogenblik botsen die eisen evenwel op een categorieke njet van de Europese onderhandelaars. Waarom? Omdat Polen in dat geval vijf keer meer zou kosten dan wat de Unie voor Spanje en Portugal samen heeft uitgegeven! In afwachting van een hypothetische deblokking van de situatie, heeft de Europese Unie toch een geste gedaan naar Polen: tot in 2015 zal geen enkele West-Europese inwoner Poolse grond kunnen kopen. Kortom, onmogelijk dat de welgestelde en nostalgische Duitsers, tegen enkele duizenden

euro (!), de vruchtbare landbouwgrond van Silezië kopen die hun grootouders bezaten, zoals de Polen uit het zuidelijke gedeelte van dat land vrezden. De provincie, verworven door Frederik II, is nog maar vijftig jaar geleden aan Polen teruggegeven, merkt Guillaume Grallet op.

Beheersing van de immigratie

Immigratie is de andere grote zorg met betrekking tot de uitbreiding van Europese Unie naar de Oost-Europese landen: gaan de onderdanen van Midden- en Oost-Europa niet binnenstromen in West-Europa? Dit spookbeeld blijkt vooral in Duitsland en Oostenrijk goed verspreid. Maar als we bepaalde deskundigen mogen geloven, is dit spookbeeld overdreven. De vorige uitbreidingen bewijzen immers dat er geen emigratiegolf vanuit de nieuwe leden heeft plaatsgevonden. “Globaal genomen blijft de bevolking in haar land van herkomst en we zien niet in waarom dit anders zou zijn voor de nieuwe kandidaat-landen”, merkt Laurent Rucker op. Misschien. Maar met de uitbreiding verplaatsen de Europese grenzen zich 600 kilometer naar het Oosten. Vandaar de belangrijke vraag: hoe zal men de overeenkomsten van Schengen toepassen in de nieuwe ruimte? De vraag is verre van eenvoudig en is nog lang niet opgelost. De Unie zou bijvoorbeeld willen dat Polen politieagent speelt en een visum verplicht maakt voor de Wit-Russen, Russen en Oekraïners. Maar voor de Polen is dat een moeilijke pil om te slikken: ten eerste omdat het zou betekenen dat er 3000 bijkomende ambtenaren worden aangeworven, maar vooral betekent dit het einde of het verval van elke parallelle economie die nodig is voor de Poolse burgers. De Roemeense overheid heeft van haar kant snel ingezien dat de aansluiting van hun land bij de Europese Unie in grote mate zal afhangen van de vooruitgang die op dit vlak

geboekt wordt: “Roemenië is zo geobsedeerd door zijn toetreding tot de Unie dat de migratiekwestie prioritair behandeld wordt”, bevestigt een westers diplomaat aan de krant Le Monde. Sinds enige tijd heeft Roemenië de toekenningsvoorwaarden voor een visum voor de onderdanen van landen met een sterk migratiepotentieel strenger gemaakt “om het aantal zogezegde zakenlui of studenten te beperken die van de tekortkomingen in de Roemeense administratie zouden profiteren om via Roemenië hun weg naar de Europese Unie te vinden” aldus Violeta Bau van het instituut van openbare politiek in Boekarest.

Belachelijk lage financiering

We hebben het begrepen: de uitbreiding van de Europese Unie is een immens bouwterrein. Maar helaas blijkt de Commissie niet de middelen te hebben voor haar ambities. Het bewijs? Volgens de schattingen van de Commissie zou de Unie jaarlijks hoogstens 0,08% van het totale BBP van de EU uitgeven in de drie jaar na de uitbreiding. Een belachelijk cijfer vergeleken met gelijksoortige projecten in het verleden. De Verenigde Staten hebben 15 keer meer uitgegeven voor het Marshallplan. En, last but not least, het budget van de EU voor de uitbreiding vertegenwoordigt maar een tiende van de kredieten die Duitsland aan zijn hereniging heeft gependend sinds 1990. Door de financiële last die op West-Europa weegt zo te willen verzachten, heeft Brussel het risico genomen een Europa met twee snelheden te creëren na de uitbreiding. Maar aangezien de economische groei ontbreekt, zien we niet in met welk budget men die overgang had kunnen financieren. Jammer dat de Europese burgers zo weinig op de hoogte worden gehouden van een gebeurtenis waarbij zoveel op het spel staat. Maar dat is wellicht opzettelijk? ¶